

A. VAN ISEGHEM

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

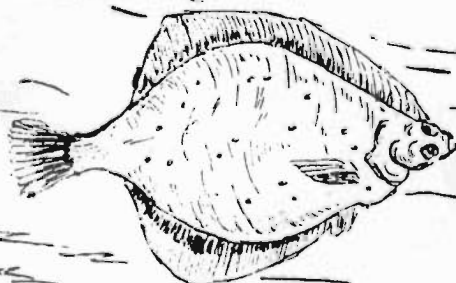
STOCKHOLMSTRAAT 47 a
8400 OOSTENDE

Tel. 70 35 73

Jan 77

redactie : DE PLATE vzw
c/o O.VILAIN
Rogierlaan 38 - bus 11
8400 OOSTENDE

TIJDSCHRIFT

de Plate

verschijnt 9 maal per jaar

Plaatsingen op korte termijn bij

KANTOOR OOSTENDE : Wapenplein 8
8400 - Oostende
Tel. 059/ 50.49.11

geven U :

- voordelige rente
- vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 F. intrest)
- onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ongevallenverzekering

Een vriendelijk onthaal
en een persoonlijke service zullen U te beurt vallen.
Privé parking voor klanten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur
en van 14 tot 17.30 uur
Op zaterdag van 9 tot 12 uur.

Ook onze agenten in de stad staan steeds tot uw dienst.

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
 Rogierlaan 38, bus 11
 8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

10e jaargang, nr. 1 - januari 1981

JANUARI-ACTIVITEIT. Zeer belangrijke uitnodiging

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de jaarlijkse Algemene Vergadering die doorgaat op :

donderdag 29 januari 1981 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. L. Colensstraat 6, Oostende.

PROGRAMMA

20 uur. Toespraak door de heer A. Van Iseghem, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.

Jaarverslag 1980 door de heer J.B. Dreesen, secretaris.

Financiëel verslag door de heer G. Vermeersch, penningmeester.

Rondvraag.

20u30 OOSTENDE VANUIT DE HOOGTE voordracht met dia's door de heer Norbert Hostyn. De heer Hostyn schoot een reeks dia's vanuit kerktorens en andere hoge punten van stad. Dit niet alledaags beeld van onze stad commentarieert hij vanavond voor ons in een kort intermezzo.

21 u. VEILING van DE PLATE onder leiding van de heer O. Vilain, ondervoorzitter.

Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking gesteld worden van de leden.

DAAR DE VEILING UITSLUITEND AAN DE LEDEN IS VOORBEHOUDEN, ZAL HET NODIGE GEDAAN WORDEN OPDAT LEDEN EN NIET-LEDEN, DIE ZICH IN ORDE WILLEN STELLEN MET HUN LID-MAATSCHAPSBIJDRAGE, DIT AAN DE INGANG KUNNEN DOEN.

 J.B. DREESEN

IN DIT NUMMER :

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma 1981 "De Plate".
- blz. 3 : G. BILLIET : Uit de bibliografie van Oostende : DUCLOS.
- blz. 7 : R. HOSTYN : Orgels in Groot-Oostende (vervolg).
- blz. 9 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis IX : Emile PERIER.
- blz. 12 : E. SMISSAERT : Enkele beschouwingen over het schrijven van een dorps- of stadsgeschiedenis.
- blz. 13 : H. EVERAERT : Herinneringen uit de Wereldoorlog 1914-18 (deel 1).
- blz. 17 : E. SMISSAERT : Messire Ludovico GUICCIARDINI.
- b:z. 18 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse schilders XIII : Louis Royon.
- blz. 20 : E. SMISSAERT : Oproep Univ. Gent./De Oostendse periodieke pers.
- blz. 21 : E. SMISSAERT : Omtrent Piet Hein.
- blz. 22 : D. FARASYN : De Sint-Jorispil te Oostende.
- blz. 23 : O. VILAIN : Boeken.
- blz. 24 : Guido GEZELLE en Oostende : Nieuwjaar.

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1981

donderdag 29 januari 1981 om 20 u.

- Algemene ledenvergadering
- OOSTENDE VANUIT DE HOOGTE. Voordracht met dia's door de heer Norbert HOSTYN
- JAARLIJKSE VEILING van "De Plate", voorbehouden aan de leden, onder leiding van de heer Omer VILAIN

donderdag 26 februari 1981 om 20u30

- DE ROUW VAN EEN HOUTEN JACHT en daaropvolgend :
DE SOLOREIS ERMEE OVER DE ATLANTISCHE OCEAAN. Voordracht met film door de heer Gustaaf VERSLUYS.

donderdag 26 maart 1981 om 20u30

- ZEISPREUKEN VAN DE VLAAMSE VOLKSHUMOR. Voordracht door de heer André FRANCHOO.

donderdag 30 april 1981 om 20u30

- SCHELLEN IN HET VOLKSLEVEN. Voordracht met dia's door de heer René VANWALLEGHEM.

donderdag 21 mei 1981 om 20u30

- 1781. OOSTENDE VRIJHAVEN. Voordracht door mevrouw H. HOUTMAN-DE SMEDT.

zondag 14 juni 1981 om 9u

- Studiereis naar ZEEUWS VLAANDEREN EN WALCHEREN, onder leiding van de heer J.B. DREESEN.

donderdag 24 september 1981 om 20u30

- EEN OOSTENDSE SCHILDER, EMIEL BULCKE. Voordracht met dia's door de heer Norbert HOSTYN.

donderdag 29 oktober 1981 om 20u30

- HET OOSTENDS DIALECT. Voordracht met quiz door de heer Roland DESNERCK.

donderdag 26 november 1981 om 20u30

- SINT-MAARTEN IN DE VOLKSKUNDE. Voordracht door de heer Marcel MESSIAEN.

vrijdag 11 december 1981 om 19u30

- OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND voorafgegaan door het jaarlijks souper.

donderdag 17 december 1981 om 20u30

- VOLKSWEERKUNDE AAN ONZE KUST. Voordracht met dia's door de heer J.B. DREESEN.

J.B.D.

MOTIE VOORGESTELD DOOR "DE PLATE"

Op 11 december 1980 stemde de Kulturele Raad van Oostende, op voorstel van "De Plate", volgende motie :

"Ten einde het stadsgezicht van Oostende op gebied van groene zones te beveiligen vraagt de Kulturele Raad van Oostende, in Algemene Vergadering bijeengekomen op 11 december 1980, aan de Rijksdienst voor Monumenten en Landschappen, om het park gelegen tussen Albert I Promenade, Koninginnelaan, Astridlaan en Parijsstraat en beschreven als "Koningspark" als stadsgezicht te beschermen".

De motie werd met algemene stemmen goedgekeurd.

Hoewel dat kleine boekje (102 p. klein formaat) maar heel terloops over Oostende handelt, bespreek ik het hier graag omdat het dat belangwekkende onderwerp zo levendig voorstelt en in vele opzichten interessant is.

De Brugse priester Adolf Duclos (1841-1925) was een zeer onderlegd en bedrijvig historicus, oudheidkundige en folklorist. Zijn voornaamste werk: "Bruges, histoire et souvenirs" (1910) is een monument. Hij was een vereerder van G. Gezelle en L. De Bo en evenals zij een aanhanger van een strijdbaar katholiek Westvlaams particularisme.

Onderhavige verhandeling bevat eigenlijk de rijk geannoteerde tekst van een voordracht door de auteur gehouden in Oostende op 10 maart 1873 voor de "Kring der Goede Vrienden", een genootschap waarvan ik niets afweet.

Ongetwijfeld is de verklaring van heel wat feiten nu -na meer dan een eeuw - achterhaald, maar Duclos' betoog steunde op het wetenschappelijk onderzoek van zijn tijd en was toen up to date. Zijn uiteenzetting over het ontstaan van onze kust met zijn veenlaag en zijn polderklei is helder opgebouwd en kleurrijk geformuleerd. Zijn toehoorders moeten ervan gesnoept hebben.

Vooraleer de oudste klassieke bronnen, waarin het uitzicht van onze kust opdoemt, op te sommen, gekt de pittige spreker even met de naïeve kritiekloze kroniekschrijvers "die malkander uitschrijven" en die b.v. Vlissegem en Lissewege in verband brengen met Ulysses (de Latijnse vorm van Odysseus) en in Sint-Omaars de stad zien waar Homerus gewoond heeft.

Noch op de kaart van Peutinger (ca. 230), zo gaat onze historicus verder, noch in het Itinerarium Antonini (ca. 400) wordt Vlaanderen vermeld. Dat gebeurt pas in de biografie van Sint-Elooi (ca. 600) waarin "Flandrensis" echter nog de beperkte betekenis heeft van "de streek rond Brugge".

Daarna overschouwt A.D. de Romeinse en Griekse schrijvers die onze kust ter sprake brengen. Telkens geeft hij de betreffende tekst en de vertaling ervan. Vooraan op het lijstje staat Caesar die in "De Bello Gallico" van de ononderbroken of de eeuwige bossen en moerassen gewaagt waarheen Morinen en Menapiërs vluchten "met volk en have". De volgende getuige is Plinius de Oudere, de natuurliefhebber "die in den Vesuvius ging kijken om te zien hoe hij spoog, en zelve ingeslikt wierd" (24 augustus 79). Wat die over de Friese kust schrijft, geldt ook voor "heel de kust vanaan Calais tot t'enden Denemarken, in dien tijd". Daar woont een armzalig volk in hutten, op heuvelen en zandruggen. Ze leven van visvangst, drinken regenwater en stoken turf. Dio Cassius (3e eeuw) spreekt ook van "bossen en bergen" (nl. de Westvlaamse heuvels) en Ammianus Marcellinus (einde 4e eeuw) bevestigt Caesar. Na een brief van Sint-Paulinus de Nola (ca. 400) en een van Sint-Hiëronymus (409), waarin beiden van de Morinen gewag maken, wordt een passus uit Maerlants Spiegel Historiae (uit 1286) geciteerd:

"...so was Vlaenderen alreameest
tien tiden heide ende foreest,
ende mersche ende onlant..."

Vlaanderen is uit de zee gewonnen. Dat bewijzen allereerst, zegt A.D. verrassend, de vele Vlaamse woorden en uitdrukkingen die aan de zeevaart ontleend zijn en waarvan hij er een aantal opneemt. Bovendien zijn er in Vlaanderen vele "zeepatronen": Sint-Pieter, Sint-Niklaas, Sint-Clement, Sint-Vincent.

De sterkste bewijskracht voor die stelling ligt echter in de Vlaamse bodem zelf. In de bibliografische lijst die A.D. in een noot afdruckt (p. 32-33) staan o.m. de bekende werken van Ant. Belpaire, Mémoire sur la plaine maritime etc. (1855) en van zijn zoon Alph. Belpaire, Etude sur la formation de la plaine maritime etc. (1955), studies waarnaar A.D. herhaaldelijk verwijst.

Nu maakt de kwieke geleerde met zijn toehoorders, in gedachten, een orografische wandeling : van de Casselberg (160 m) over de Catsberg, de Scherpe Berg, de Kemmelberg (154 m) naar Hoogdele (ca. 40 m), Gits, via Torhout, Egem, Sint-Joris-ten-Distel (21 m) naar Maldegem. Ten Noorden van die lijn helt de grond naar de kust toe : Wijnendale (34 m), Eernegem (12), Gistel (5), Stene (3). Tegen de zee liggen veel plaatsen die, zonder duinen en dijken, bij vloed telkens zouden overspoelen.

Vervolgens leidt A.D. zijn auditorium, weer in de verbeelding, over de bodem van de Noordzee, landwaarts van op tien uur van Oostende. Ze vinden er zeezand en banken, d.w.z. "duinen die onder de zee liggen" en daartussen visrijke geulen. Ze steken de duinen over en komen in " 't Bloote", nl. de poldervlakte waarvan de grens grosso modo van Aardenburg naar Duinkerke loopt via Lapscheure, Darne, Oudenburg, Gistel, ten noorden van Zande, door Leke en Keiem naar Beerst ; verder tussen Diksmuide en Bulskamp, door de Moeren over Uxem naar Duinkerke. Ten zuiden van die lijn ligt een zandstreek die, lang geleden, tot aan de boven genoemde bergketen (de Westvlaamse heuvels van Cassel tot Maldegem) door de zee bedekt was. Daarvan getuigen de talloze zeeschelpen en visgraten gevonden o.a. op de Cassel- en de Kemmelberg.

"In 't Bloote ... zullen we de geschiedenis van de Vlaamse kust uit den grond delven". (Hier spitsten "de goede vrienden" ongetwijfeld hun oren). Onder de kleigrond, die zeeschelpen bevat en doortrokken is van zoutwater, ligt er dering (d.w.z. veen, turf). Dat geeft A.D. de gelegenheid om een taalkundige uitweiding te maken, in gezelschap van Kiliaan, Gezelle en De Bo, over dat dering, darinc, darie, daritorf en andere dialectvormen. Van dat woord geeft hij een betwistbare etymologie : "'t gene dat gedord of gedroogd wordt". (Vercoullie zegt : oorsprong onzeker ; De Vries en Franck-Van Wijk opteren voor de oorspronkelijke betekenis : teder, zwak).

Overall in de kuststreek werd er dering gestoken als brandstof, al sinds eeuwen. A.D. voegt erbij - wat ons helemaal niet verbaast - "Op strange komt hij dikkels bloot" (Dat dazomen van het veen tussen Raversijde en Mariakerke is nu heel sterk verminderd door de aanleg van de jongste golfbrekers aldaar). We krijgen bovendien een uitgebreide terminologie in verband met het deringgraven.

Het antwoord op de vraag naar het ontstaan van die turf steunt hoofdzakelijk op de bevindingen van Alph. Belpaire. Vele eeuwen geleden (de vage chronologie is een van de zwakheden van de hele bespreking) hing Frankrijk aan Engeland vast door een landengte tussen Calais en Dover. Dat bewijzen de geleerden, zegt A.D., met een aantal argumenten, o.a. dezelfde geologische structuur bij Calais en Dover : aan beide zijden witte krijtrotsen, scherp en steil, tussen zachte hellingen. Er is ook het bodemverschil : de zeeëngte zelf is ondiep (4 vadems) en heeft een rotsachtige bodem ; Noordzee en Manche zijn veel dieper (50 vadems en meer) en hebben een zandige ondergrond.

Vóór de doorbraak van de landengte stuwde de Noordzee haar golven met grote kracht naar het zuiden waar ze tegen de rotsmuur Dover-Calais beukten en dan, vooral bij stormvloed, met enorm geweld op de Vlaamse kust terugbotsten. Het water kon toen wel 15 m hoog stijgen zodat de kust tot ongeveer aan de Westvlaamse heuvelketen regelmatig overspoeld werd.

Tenslotte werd de landengte, aan weerszijden aangevallen, doorgeknaagd wat verstrekkende gevolgen had. Niet alleen zakte het hoogtijpeil op de Vlaamse kust van verscheidene meters, maar tussen de genoemde heuvelketen en de geleidelijk ontstane duinen - de tegenwoordige zandbanken - werd ook een kom gevormd. Bovendien ontstond tussen dat meer en de zee "een striepe hoogzand" vanwaar "wel de name van de Streep zou kunnen gekomen zijn". (Dat laatste feit wordt hier verscheidene eeuwen vóór Chr. geplaatst. Volgens de jongste studies is het schorreiland de Streep eerst na het einde van de Duinkerke II-transgressie ontstaan, 9e of 10e eeuw. Cf. A. Verhulst, Het Landschap in Vlaanderen, p. 27).

Nu wordt die dering verklaard. In dat meer ("ofte binnenwater") groeide stilaan lis, biezen en andere waterplanten die met allerlei aangespoeld organisch materiaal tenslotte een "pils" vormden, d.w.z. een modderachtig biesbos. Zoet water van rivieren, winterregens en smeltende sneeuw kwam er ingestroomd. Er ontstonden drijvende eilanden waarop struiken en bomen uitschoten en vogels nestelden. Die eilanden groeiden in lengte en dikte en zakten eindelijk op de grond. Steeds meer drukten de

bovenste lagen op de onderste en "'t water doemde meer en meer uit". Dat is dan de oorsprong van die dering, moeren, moerassen en schorren. Het vormen van die eilanden, hun aaneenklissen en "vervenen" duurde eeuwen. (Eigenaardig genoeg, volgens Franck-Van Wijk betekent de Zaanse dialectvorm voor dering, nl. derg : een drijvend eiland van riet of veen).

A.D. weidt nog wat uit over die vlottende eilanden. Ook de boven geciteerde Plinius vermeldt ze. Ze komen nog voor, zegt A.D. in de meren van Polen, Zweden, Ierland, Amerika. Bijzonder bekend waren die tussen Sint-Omaars en Clairmarais, vermeld o.a. door Lodovico Guicciardini. Er weidde zelfs vee op. Die eilandjes, waarvan sommige meer dan 100 m² groot waren, werden als een bezienswaardigheid bezocht door grote heren zoals Keizer Karel, Filips II, aartshertogin Isabella, Lodewijk XIV. In het begin van de 19e eeuw zijn ze verland.

Zulke vlottende eilanden werden al in de Romeinse tijd bewoond, wat door vondsten gestaafd wordt. En ook later. (In zijn vaagheid is A.D. nog handig en suggestief). "De mensen wierden er op te wonen. Zij dreven er hun lammeren en ossen op ter weide ; en die eilanden wierden, zoo gezeid ossenessen, lammernessen of lampernessen ...". (Hij zal hier wel Lampernisse bedoeld hebben dat inderdaad : lammerenweide betekent maar dat eerst in 857 als een terp opduikt. Cf. R. Boterberge. Enkele historisch-geografische aspecten van de westelijke kustvlakte, in : Gedenkboek Nik. Zannekin, Diksmuide 1978, p. 17).

En A.D. doceert verder. Tussen die eilanden, tenslotte deringmoeren geworden, liggen "striepen klei ... aardschee'n en slangen genoemd" door de zee aangebracht" (aardschee = een laag aarde en zand in een deringmoer, zegt De Bo). Voordat die "slangen" opgevuld werden waren het geulen. Ten bewijze haalt A.D. het met molenstenen geladen schip aan, gevonden tussen deringmoeren bij Mannekensvere (in 1820).

Ook de zompen of zompelingen herinneren aan de deringvorming aan onze kust. Ter illustratie vertelt A.D. de legende van gravin Mechthildis (beg. 13e eeuw) die, om haar vrijdenkerij, in een poel bij 't hof Torville in Oostduinkerke verzonken is.

Hoe zijn nu die "waterstraten" (geulen) in aardschee'n veranderd en vanwaar komt de polderklei ? De zee had ondertussen niet stil gelegen. Terwijl de vlottende, aaneenklissende en tenslotte zinkende eilanden een laag dering vormden, was de zee aan 't knagen gegaan, eeuwenlang. Ze schuurde stilaan de duinen plat - de huidige zandbanken - en stroomde erover. Bij springvloed drong zij het land binnen, groef "krekens en eeden" maar veroorzaakte ook "de eardschee'n tusschen de deringeilanden door het nederleggen van het slijk dat zij medebracht".

Nu volgt de verklaring van de kleilaag. De experimenten van Alph. Belpaire wезen uit dat de vermenging van zeewater met rivierwater 'n ontbinding en 'n sedimentatie teweegbrengt. Vooral het magnesiumsulfaat en de chloor (uit het eerste) reageren op het calciumcarbonaat (uit het tweede) waardoor een ingewikkeld precipitaat van krijt wit, vermengd met organische en anorganische stoffen, neerzinkt dat tenslotte een vette vruchtbare kleigrond vormt.

Ook dat proces waarbij de deringgrond van de kust met 'n laag vette aarde overdekt werd, heeft zich langzaam voltrokken. Door de aanslibbing verhoogde de bodem, werden "eedens en krekens" gevuld en kon de zee later nog slechts bij springvloed het land overspoelen. Daarna werden zeeverende dijken en sluizen aangelegd. Nu is de zee ingetoemd maar niet machteloos. De overrompeling van Zuydcote in 1777 bewijst dat.

De meeslepende spreker eindigt met een vurig vlaamsgezind katholiek credo. Hij dankt "'t braafste volk van de wereld" dat uitmunt door zijn trouw aan godsdienst, vaderland, kerk, staat, paus en koningdom. In een romantische opwelling roept hij enthousiast zijn toehoorders toe : geloof, taal en zeden te bewaren, "noch verkept gelijk de Walen, noch gebogen onder Cesars leerze gelijk de Pruisen, noch gesteven gelijk de Hollanders in hun Protestantismus ...". Omdat wij 't vreemde verwerpen, Vlaams spreken, het vaderland dienen, de koning een vader noemen, ons als christenen

gedragen, de leer van de Kerk verdedigen, Pius IX beminnen en omdat wij de broeders zijn van de moedige zoeaven, daarom noemen vreemde versmaders ons : "t schuim van 't mensdom en de schande van ons land ! ... Hunne smaadwoorden zijn ons eene eere".

Om te besluiten laat ik hier enkele specimens van zijn sterk Westvlaams getinte taal volgen. Daaronder zitten purismen en ongewone vervlaamsingen. Ze behoren tot de paprika van zijn stijl. Anebilk (aanbeeld), aandereit (eendekroos), blaasbalke (blaasbalg), caffij (koffie), duigbaar (zacht, week, induwbaar), most en gers (mos en gras), poontwijsde (puntig, spits), rantel en vodden (prietpraat), saarter (charter), schroc (reep, strook), sichten (sinds), spuigende vierbergen, stakijt (staketsel), steurt (de steur), top en eers (hetzelfde als : kop en eers, kop over gat, kop aan staart), verkept (verwend), weerdije (tijd). Vreemd is het herhaald gebruik van "toen" met onvolt. teg. tijd, als voegwoord, in de betekenis van : wanneer, als - b.v. "toen alles rust en stille is" (zo niet bij De Bo). Verder : Gallenland (Gallië), Bortoenenland (Bretagne), Rhiemen (Reims), Karel de Kaluwe (K. de Kale), Dierijk van den Elzas, Lowijs Guicciardijn.

Is dit tintelend essay, naar de inhoud, door het historisch-geografisch, archeologisch en historisch onderzoek van de laatste 25 jaar voorbijgestreefd, het heeft mij geprikkeld als een kruidig mengsel van schrandrheid en gemoedelijkheid. Het bezit de charme van het degelijk ouderwetse en boeit als een waardevol tijdsdocument.

G. BILLIET

OOSTENDSE DICHTBUNDEL

Roger DEVRIENDT (Oostende, °1948) publiceerde voor twee jaar de eerste bundel "De zon staat in de Kreeft". Deze bundel werd algemeen geprezen.

"Meermaals slaagt Devriendt erin, in sterk gecondenseerde beelden en verzen, stoeiend met associaties en assonanties, toevallige rijmen en binnenrijmen, zijn ervaringswereld in bezwerende taal om te zetten ... Een dichterschap dat voor een interessante evolutie vatbaar is" (R. Van de Perre in "Ons Erfdeel").

"Een dichter die vertrouwen in zijn toekomst wettigt. Zijn werk geeft blijk van goede smaak en een eerlijk streven naar persoonlijkheid, een zeldzame eigenschap in een tijd waarin zoveel onechtheid voorkomt. Alle elementen van de veelzijdige poëzie, een wijsgerige inhoud, gevoel, klank, beeld zijn erin geslaagd aanwezig en tot een eenheid verstrengeld" (André Demedts, BRT 2).

"Dergelijke verzen zijn de zes rechtvaardigen die het behoud van de hele stad verantwoorden en met verwachting doen uitkijken naar verder werk" (Hugo Brems, DW & B).

Van deze Oostendse dichter verscheen thans een tweede bundel :

"Een kiemvrij taalgehucht" (De Bladen voor de Poëzie/Uitgeverij Orion).

Daarin wordt o.m. zijn gedichtencyclus over Oostende "Ostendiana" verder gezet. Deze bundel is verkrijgbaar in de boekhandel. Belangstellenden kunnen een ondertekend exemplaar bekomen door 150 frank te storten op p.c.r. 000-0847137-36 van Devriendt Roger/Oostende.

O.V.

In een vorige bijdrage (De Plate 80/104) gaven we een beschrijving van het Scheyvenorgel dat zich in de kapel van het H.T.I. bevond en dat een nieuwe bestemming zou krijgen in de Sint-Franciscuskerk dank zij het lumineuze idee van Luc DENHAENE, koster van O.L. Vrouw Koningin te Mariakerke. Inderdaad, nadat de zekerheid werd verkregen dat de zusters van het Sacré-Coeur (nu te Brussel) die het orgel in 1900 ten geschenke hadden gekregen er geen aanspraak meer op maakten, en nadat een plan om het instrument tot een bescheidener orgel om te bouwen voor inwendig gebruik in het H.T.I. door de hoogoplopende kosten en het vooruitzicht van een al te beperkt gebruik ervan werd afgevoerd, kreeg de kerkfabriek van Sint-Franciscus de gelegenheid het orgel te kopen in de staat waarin het zich bevond. In september 1976 verwierf de kerkfabriek van Sint-Franciscus het orgel voor 100.000 frank, mits afbraak- en vervoerkosten ten laste van de koper. 10 dagen na de koop werd het orgel afgebroken om te worden overgebracht naar de werkhuizen Loncke te Zarren-Kortemark. Kosten van deze operatie : 70.800 frank. Op 13.9.1976 maakte Frans Loncke een bestek op waarin de kerkfabriek 2 mogelijkheden werden aangeboden : enerzijds een heropstellen van het orgel in zijn originele toestand mits reiniging en herstelling van de mechaniek en het pijpwerk voor 442.400 frank ; anderzijds een ombouw van het instrument. Het was deze laatste mogelijkheid die de uiteindelijke voorkeur wegdroeg : voorziene kosten ; 1.412.283 frank.

Het orgel staat nu opgesteld aan de sacristiezijde van de kerk. De werken werden op 31 juli 11. aangevat.

Hier dan een beschrijving van het instrument met verwijzing naar de vorige dispositie.

Op het pedaal (C-F') 30 toetsen

1. Gedektbas 16'	de 30 pijpen van de herstellde Sousbasse 16'
2. Fluit 8	de 30 pijpen van de herstellde Flûte harmonique 8'
3. Koraalbas 4	30 pijpen omgebouwd uit de gamba 8

Op manuaal I (C-g''') 56 toetsen

1. Prestant 8	27 nieuwe baspijpen die in het front geplaatst worden + de oude Montre 8
2. Holpijp 8	56 pijpen van de oude Bourdon 8
3. Prestant 4	56 pijpen van de oude Prestant 4
4. Fluit 4	32 pijpen uit de dessus van Bourdon 16 + 24 nieuwe kleine pijpjes
5. Oktaaf 2	56 pijpen gemaakt uit het resterende oude pijpenmetaal
6. Vulwerk 3r.	168 nieuwe pijpen in 40 % tin
7. Trompette 8	56 pijpen van de herstellde trompette 8

Op manuaal II (C-g''') 56 toetsen

1. Wilgenpijp 8	56 pijpen van de oude Salicional 8
2. Gedekt 8	12 houten pijpen en 44 pijpen uit oud pijpenmetaal
3. Oktaaf 4	56 pijpen van de aangepaste Flûte harmonique 4
4. Oktaaf 2	56 pijpen van de doublette
5. Larigot I I/3	56 pijpen uit oud pijpenmateriaal
6. Basson Hobo 8	56 pijpen van de oude Basson Hautbois 8

Koppelingen : V + I
 V + II
 I + II

De tractuur van toetsen en registers is volledig mechanisch, de speeltafel werd aangebouwd in het bestaande orgelbuffet op dezelfde plaats waar de vorige speeltafel eens stond.

De windladen van Scheyven gemaakt volgens zijn unitsysteem werden vervangen door sleep-laden.

Ter gelegenheid van het Sint-Ceciliafeest werd het orgel op 23 november 1980 ingewijd door deken LONCKE voor een zeer talrijk opgekomen publiek. De plechtige misviering die volgde na de wijding werd muzikaal opgeluisterd door het parochiaal Sint-Franciscus-koor o.l.v. Fernand VANNECKE die naast nederlandse misgezangen ook de mis van J. Gruber uitvoerde. Stefaan Dombrecht, organist van de hoofdkerk, bespeelde het orgel. Tijdens de plechtigheid vertolkte Stefaan Dombrecht werk van J.G. Walther (Lobe den Herren), J.S. Bach (Wachet auf, ruft uns die Stimme, en Wenn wir in höchsten Nöten sein), J. Lemmens (Praeludium) en Flor Peeters (Grote God wij loven U).

Na de mis volgde nog een kort orgelconcert met :

1. Toccata en fuga in re klein van J.S. Bach
2. Prelude à la messe "Orbis factor" van J. Langlais
3. Finale uit de 2de symfonie van Charles Marie Widor.

E. HOSTYN

DE GARRE VAN KONNEE

Vriend Jan heeft er om gevraagd. Belofte maakt schuld. Of was het toch een bedreiging ? (zie "De Plate", dec. 1980)

DE GARRE

Waarom geen Juul, maar wel Ciessen ?

Omdat Juul niet rijmt met pissen !

Ook daarom koos men liefst Konnee,

Omdat dit 't beste past bij "mee".

Wie dat eertijds heeft gedicht

Heeft onbewust wat uitgericht !

Want ieder zoekt nu naarstig mee

Naar die Garre van Konnee

- waar men geenszins pissen mag -

En waar die eertijds lag.

Men vindt hem hier, men vindt hem daar,

En meestal heel ver van elkaar :

In Brugge, Knokke en Oostende.

't Is een zoeken zonder ende,

Zelfs tot in het ver Maaseik

Zoals nu uit "De Plate" blijkt.

't Ware best niet meer te zoeken

En heel 't geval maar op te doeken,

Maar de bijdrage van Jan Dreesen

Mag er, wat mij betreft, best wezen !

Serafien Van Wulpen

V.G.A. R. VERBANCK

Emile PERIER werd op 24 april 1821 te Oostende geboren als zoon van Edouard PERIER & Josephine DECLERCK.

Hij deed zijn muziekstudies aan het Conservatorium te Liège.

Zijn instrument was de viool. Anno 1841 won hij de eremedaille in de klas van VIEUXTEMPS. Oostende bereidde haar laureaat toen een trioufantelijk onthaal : tal van locale maatschappijen, het muziekkorps van de Burgerwacht, de stedelijke en militaire overheden brachten hem een ovatie in het station, terwijl het carillon speelde. In 't stadhuis werd PERIER gefeliciteerd door de Burgemeester en de Plaatscommandant. Er werd hem een herinneringsmedaille aangeboden.

PERIER bleef niet gekluisterd in het toen nog nietige Oostende dat hem geen toekomst bood. Hij trad als violist in dienst bij de Opéra te Paris. Gedurende 33 jaar was hij "pensionnair" van de Académie Nationale. PERIER maakte ook deel uit van de muziekkapel van Napoléon III. Het spreekt vanzelf dat hij in deze functies veelvuldig in contact kwam met de sterren van het toenmalig Frans muziekkfirmament ; o.m. met Charles GOUNOD voor wie hij zelfs pianoreducties verzorgde.

Deze banden zouden hem later, als dirigent van het Oostends Kursaalorkest uistekend van pas komen. Het was grotendeels dank zij hun persoonlijke vriendschap met PERIER dat mensen als GOUNOD, MASSENET, LITTOLF, B. GODARD, F. THOME, CHABRIER, MOSKOWSKI ea. hier hun werken kwamen dirigeren.

In juli 1878 werd PERIER aangesteld als dirigent van het Kursaalorkest. Zijn benoeming viel samen met de opening van Kursaal II. Met PERIER zou het Kursaalorkest haar fabuleuze opgang beginnen. Tot voorheen, onder SINGELEEE, DUMON & DUHEM, was het niet meer dan een doorsnee-casino-orkest, enkel bedoeld om de zomergasten enkele zorgeloze muziekjes aan te bieden.

PERIER nam de zaak ernstig op, zoals blijkt uit een artikel afgedrukt in "L'Echo d'Ostende" van 4 juli 1878.:

"Un artiste de grand talent, brillamment connu dans le monde musical de Paris, bien qu'il soit belge et ostendais, M. Emile Perier, a été choisi comme chef d'orchestre du Kursaal. Il a recruté à Paris et dans nos grandes villes, un orchestre composé de soixante-cinq musiciens d'élite. On jugera de la valeur de cette phalange instrumentale par les noms que voici : Eugène Ysaye ; premier violon solo, lauréat du Conservatoire de Liège, élève favori de Vieuxtemps et applaudi dans de nombreux concerts.

"Trombetta, alto, premier prix du Conservatoire de Paris, faisant parti de la société des Quatuors d'Alard et Franck.

"Haes et Stengers, violoncellistes

"Williamme, premier flûte solo

"Van der Aa, premier clarinette. Professeur à l'école de musique d'Ostende

"Reine, de Paris, premier hautbois

"Jabon, premier basson

"Delsa, cornet à piston

"Stenebruggen et Herbillon, cors

"Mouqué, trombone

"Stengers, piano

"Lair, harpe"

De assistent-dirigent was LEUDET, lid van de Parijsse Société des Concerts en werkzaam als vioolsolo bij de Parijsse Opéra.

Het was dus een uitgesproken internationaal gezelschap.

PERIER ging er dus toe over ook ernstige muziek op het programma te zetten. Het meer ontspannende genre kwam aldus op rekening van de Harmonie der Burgerwacht en het Korps van het alhier gekazerneerde regiment (daarover in latere bijdragen meer).

PERIER's domein was de grote rotonde van het Kursaal. Het orkest speelde van op een centrale kiosk die we om. nog kunnen zien op plaat 112 in Y. VYNCKE's "Oostende in oude prentkaarten". Dit bleek al gauw een zeer ongelukkige oplossing, die men echter pas in de negentiger jaren zou gaan opgeven (1).

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS

DIRIGENTEN VAN HET KURSAALORKEST

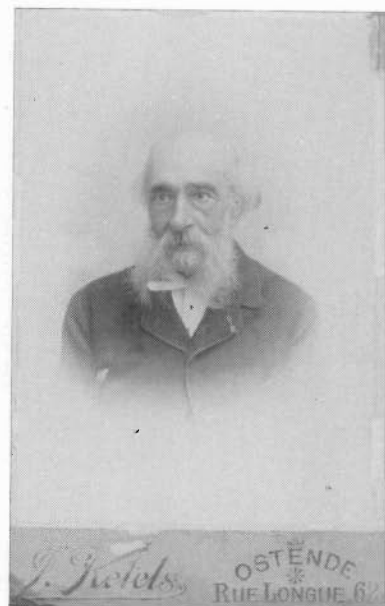
JEAN-BAPTISTE SINGELEE
(ANNO 1875)
(FOTO DUPONT, BRUSSEL)

DUHEM (ANNO 1876)
(FOTO STALQUET, BRUSSEL)

J. DUMON (ANNO 1876)
(FOTO GANZ, BRUSSEL)

EMILE PERIER OP LATERE
LEEFTIJD
(FOTO KETELS, OOSTENDE)

PERIER's eerste optreden ging door op 15 juli 1878, om 19 h.
De avond voordien, een zondagavond was de grote generale repetitie.
Ziehier het programma van 15 juli 1878 :

- HOCHZEITSMARSCH	F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY
- OBERON-OUVERTURE	Karl-Maria VON WEBER
- Amour Discret- Gavotte	Johann RESCH
- Philémon & Baucis	
Entracte & Danse des	
Bacchantes	Charles GOVNOD
- Ave Maria	F. SCHUBERT
- Martha	FLOTOW
- Amoretten Tänze-Wälzer	Josef GUNG'L (2)

Van in den beginne ging PERIER's belangstelling ook uit naar kamermuziekconcerten. Zo speelde dat jaar regelmatig een strijkkwartet dat bestond uit de later beroemd geworden Ovide MUSIN (1e viool) en violsolo in het Kursaalorkest), LENDET, solist van de Opéra te Parijs (2e viool), TROMBETTA, altsolo van de Parijse Opéra (alto) en MARIOTTI (cello).

Maar uiteraard stonden de symphonische concerten op de eerste plaats. Daarvoor kon PERIER beschikken over een middelgroot symphonieorkest, 65 man sterk in 1878. Het orkest was geen permanent ensemble. De vaste kern bestond uit de leraars van de Oostendse muziekschool. Elk jaar opnieuw werden musici uit Gentse, Brusselse en Luikse orkesten gecontracteerd om de getalsterkte van het Kursaalorkest te verzekeren. PERIER ging zélf de orkesten af om zijn musici aan te trekken. Dit gebeurde doorgaans van januari af.

Vele musici van het zomerse Kursaalorkest zijn ons met name gekend : violisten als Eugène YSAYE & Ovide MUSIN verdienden hier hun eerste sporen, andere namen uit de beginjaren zijn hoger al vermeld, in de jaren rond 1884 was de hoboïst DE JAEN hobosolo

...

Het optreden van beroemde virtuozen, zangers en zangeressen, de aanwezigheid van geliefde componisten die eigen werk kwamen dirigeren, zorgde af en toe voor extra-sensatie :

MOSZKOWSKI in juli 1883, Joseph WIENLAWSKI in september 1883, GOUNOD, CHABRIER, LITTOLF ... Maar op dit alles komen we later in aparte bijdragen terug.

En ook de zanger Camille PERIER, Emile's eigen zoon trad ooit in het Kursaal op (5 augustus 1884), samen met Th. RITTER.

Hij zong liederen ("chansonnettes") van BERNICAT ("La Pigeonne"), DARCIER ("Faut de Courage"), GOUNOD ("Fiordina"), VILLEBICHOY ("Les Noces d'une Fauvette") en LA COME ("La Promenade Militaire") (La Saison d'Ostende, 3 augustus 1884).

(Vervolgt)

Norbert HOSTYN

Nota's :

1. Na het eerste concert al onderzochten Emile PERIER, Hyacinthe KIRSCH en de architect NAERT de mogelijkheid om de estrade te verplaatsen (Echo d'Ostende, 18 juli 1878).

2. L'Echo d'Ostende, 14 juli 1878.

VRAAG

De heer K.A. CITROEN uit Amsterdam zoekt om meer gegevens over edelsmid LAURENS DE WIT, die omstreeks 1621 te Oostende gedoopt werd en in 1643 meester-edelsmid werd in de Amsterdamse gilde. Na 1663 zou hij te Brugge gewoond hebben en er zijn gestorven. Wie weet daar meer over ?

N.H.

In het historisch, meer bepaald aan de geschiedenis van het oude hertogdom Brabant gewijde tijdschrift "Eigen Schoon en de Brabander" (jaargang 63, 1980, nummers 7-8-9, blz. 335-336) uit J. Verbesselt lof en wat kritiek over twee recente, historische monografieën, geschreven door Jos Lauwers, de ene over de gemeente Zaventem, de andere over het stadje Diegem. Uit zijn recensie, bevoegd en degelijk, ontlene wij enkele interessante passages : bespiegelingen en losse gedachten over hoe het er heden-daags aan toegaat bij het samenstellen en uitgeven van een moderne stads- of dorps-geschiedenis. "(...) Wij bespreken de werken te samen omdat ze een nieuwe trend volgen in de geschiedschrijving van onze dorpen. Sinds enkele jaren schrijft men geen klassieke geschiedenis van een bepaald dorp meer, maar geeft men een gezamenlijk beeld. Wij leggen de nadruk op "het beeld" wegens de overvloedige illustraties, die de tekst begeleiden. Wij bekennen graag dat wij bij het begin van deze nieuwe opvatting aarzelend stonden en niet goed wisten waar men naartoe ging. Bij het lezen van het werk van Jos. Lauwers over Diegem zien wij klaar. Men verlaat het oud stramien van de Dorpsgeschiedenis, dat de doorsnee-lezer niet aanspreekt, en zoekt het contact op met de inwoner door hem illustratief zijn dorp te leren kennen. Wij stellen vast dat het inslaat en elkeen in het dorp zich het werk aanschaft. Wat moeten wij er over denken ? De beroepshistoricus zal er geen nieuwe gegevens in vinden tenzij details en illustraties. De gewone man krijgt er zijn gading. Moeten wij dan het pad van de klassieke geschiedenis van het dorp verlaten ? Wij menen van niet. Er blijven twee vormen. De historicus moet zijn werk van opzoeken voortzetten. Hij moet nieuwe gegevens aanbrengen en moet tegelijk zijn visie verbreden. De tijd van de geschiedenis van "mijn Dorp" zonder de kontekst van de streek waarin hij woont, is voorbij. Elk dorp heeft voorzeker zijn eigenheden, maar behoort tot een ruimer geheel. Zo gezien krijgt een geschiedenis van een dorp een ruimere dimensie. Wij denken aan de fusiegemeenten, alhoewel dit beeld niet opgaat daar de ontwerpers van deze gemeenten weinig of geen belang aan de al of niet historische banden van de gemeenten hebben gehecht en meestal om politieke redenen gemeenten hebben samengevoegd op basis van een stemmentelling. Wat wij bedoelen is het onttrekken van de dorpsgeschiedenis uit het te enge kader. Daarom is er nog werk voor de geschiedschrijving. Wat dan met de nieuwe vorm ? Hier blijft nog altijd ruimte voor discussie, gelet op de reacties. Alles draait rond het zoeken naar een evenwicht. Een eerste vaststelling : de titel "Geschiedenis van Diegem (of Zaventem)" is verval-len en terecht.

Jos Lauwers geeft drie titels : Watermolens, Kasteelheren en Bedevaartkerk als blikvan-gers. Volgens de inhoud ontbreken : de gemeente en het verenigingsleven, die nochtans een grote plaats innemen. (...) J. Lauwers schrijft voor de gewone mens. Deze stelt het op prijs en wil het boek hebben als een herinnering aan zijn dorp en zijn inwo-ners, waarin hij een deeltje van zichzelf terugvindt. (...) Hierbij rijst de vraag : hoever mag men gaan ? Welke zijn de verhoudingen tussen tekst en illustraties ? Dit noemen wij : het zoeken naar het evenwicht. Overdrijft men niet door een boek aan 864 bladzijden met 900 illustraties ? Men kan dus allicht boeken samenstellen van 1.000 bladzijden en meer. Wij zijn de mening toegedaan dat men selectiever zal moeten te-werkgaan. Een Kijkboek, goed, maar niet overdrijven. Al bij al, de opvattingen over de geschiedenis van een dorp veranderen. Heeft de klassieke dorpsgeschiedenis afgedaan ? Wij geloven het niet, omdat daar aan pionierswerk wordt gedaan, zonder hetwelk geen verhaal van mensen, feiten en dingen kan worden opgesteld. In dit verband een sugges-tie. Zouden de schrijvers van de nieuwe richting in een inleiding niet vermelden dat de basis van hun werk berust op de opzoeken van hun voorgangers die zij hebben verwerkt en aangevuld ? Wij zijn altijd gelukkig te kunnen vermelden wat onze voor-gangers voor ons hebben gedaan, omdat zij ons zoveel tijd en moeite hebben bespaard. De ene kan zonder de andere niet voort. Wij juichen de idee van J. Lauwers toe de man uit de straat in contact te brengen met het Verleden en Heden van zijn dorp ; maar vragen hem rekening te willen houden met een paar vragen" (Einde van de citaten uit J. Verbesselts recensie).

E. SMISSAERT

Tot op heden hebben wij nog geen oorlogsdagboek gepubliceerd. Thans kwamen we in het bezit van het oorlogsdagboek van Henri EVERAERT, die op 3 september 1980 overleed. Het is een zeer bondig dagboek, zodat men meer kan spreken van "oorlogsherinneringen", waar alle overbodige details werden weggelaten. Wat tevens ook de publicering in ons tijdschrift verantwoordt is het feit dat het hier om de oorlogsfeiten van een Oostends regiment gaat.

Henri EVERAERT werd te Middelkerke geboren in 1892. Aldus gaat het hier om herinneringen van iemand die de frontstreek zeer goed kende. Vandaar ook zijn talrijke persoonlijke gedachten, zoals "Nieuwjaar in de loopgrachten doorgebracht. Mijn blikken richten zich naar Middelkerke, welke ik zeer goed zag staan". De tekst is heel eenvoudig. We hebben er kwasi niets aan veranderd, tenzij de spellinge, en de schrijfwijze van de gemeenten. We meenden dat we het recht niet hadden de persoonlijke herinneringen van iemand die zonder haat of nijd zijn vreselijk oorlogsrelaas neerschreef op onze manier te herschrijven. Het moest blijven zoals het te lezen is in een oud zwart "calepingsje".

O.V.

HERINNERINGEN UIT DE WERELDOORLOG 1914-1918

door H. EVERAERT, Sergeant, 23ste Linierement, 2de Compagnie Belgisch Veldleger

1914

- 29 juli Binnengeroepen bij het 23ste Linierement 2/11 en gekantonneerd in het Koninklijk Atheneum van Oostende. 's Avonds ben ik nog thuis geweest.
- 30 juli(Nog in het Atheneum en beide dagen nog naar Middelkerke geweest.
31 juli)
- 1 aug. Altijd hetzelfde kwartier maar niemand mocht er nog uitgaan.
- 2 aug. 's Morgens revue en een uitgang van Oostende naar Raversijde, Leffinge, Hoge Barriere en terug naar het kantonnement. 's Namiddags had ik het bezoek van mijn lieve vader en broeder en van Joseph Rogier en zijn Louize. 's Nachts om 1 uur vertrek naar het station en van daar op den trein naar Tienen. Oh met wat een droefheid vertrok ik dan en niet wetende voor hoe lang.
- 3 aug. Aankomst rond de middag. Goede ontvangst in Tienen, van daar te voet naar Bost, waar ik voor de eerste maal in lange in-pluisten gaslapen heb.
- 4 aug. De wacht langs de spoorweg. Aankomst van de andere klassen. Ik ben ordonnance van onze Commandant Neurey.
- 5 aug. Vertrek van Bost naar Oirbeek. Vandaar hebben wij in Gersoncourt, Overlaar en omliggende gemeenten ; wacht gedaan en gekantonneerd geweest. In Overlaar bij een molen heeft de Comp. een krijgsgevangene genomen, een dragonder van de klas van 12. Vele Belgische soldaten komen aan bij ons die in Luik verslagen zijn. In Oirbeek heb ik een spion zien door de kop schieten op het kerkhof.
- 16 aug.
- 17 aug. Aankomst der Duitsers, gevechten met onze voorwachten, achteruitgang tot in Grimde : alles staat in vuur en vlam, al ons eten hebben wij moeten nalaten, reeds vele gekwetsten en doden van 't regiment en krijgsgevangenen ook.

- 18 aug. Mijn compagnie is omsloten, wij liggen in een bietenveld, de Duitsers gaan op 50 m. van ons op de steenweg naar Leuven. Na 4 uren omsloten te zijn geweest, zijn wij langs een aardeweg op de baan naar Leuven vóór de vijand geraakt, welke tegengehouden was door het 3de Bataljon van ons regiment.
- 19 aug. Aankomst in Leuven, ik kon niet meer : Camiel Dewitte heeft mij geholpen mijn ransel en geweer te dragen. In Heverlee hebben wij wat rust gehad temidden van het veld waar allen in slaap vielen van vermoeidheid. Het 3de Linie leverde gevecht vóór Leuven en in de stad. Voorheen had ik met de fourrier een wagen gaan opeisen om onze ransels te voeren, de bevolking deelde chocolade, bier, koffie, fruit, enz. uit.
- 20 aug. Wij trekken achteruit tot in Mechelen, vandaar naar Duffel, onderweg kon ik niet meer voort, ik werd in de automobiël van Dr. Maertens gelegd die mij tot in Mechelen voerde, vandaar den trein op naar Antwerpen waar ik wat verzorgd werd en daar naar Hemiksem waar ik betere schoenen en kleren kreeg.
- 21 aug. Teruggestuurd naar de compagnie welke van Duffel naar Lier gekomen was.
- 22 aug. De voorwacht in Kessel dichtbij het fort.
- 23 aug. Vertrek naar Boechout.
- 24 aug. In Boechout, waar wij ons wat verzet hebben, hier ben ik bij Mme. Rubbens geweest, die op zoek naar haar zoon Jérôme was. Wat was ik tevreden iemand van het dorp te zien, tenminste zij ging mijn ouders mondeling kunnen inlichten hoe ik het stelde. Maar door dit bezoek was het gedaan met ordonnance te spelen, ik gaf er niet om.
- 25 aug. 's Morgens om 4 u. vertrek voor een grote mars. Wij moesten geen kardoezen meenemen. Wij gingen langs Willebroek in de richting van Kapellen-op-de-Bos, tot toen almeteens mijn bataillon welke de voorwacht was, onthaald werd met gewerschoten. Men kan onze telcurstelling begrijpen zo almeteens op de vijand te vallen, daar hebben wij gevecht geleverd tot 's avonds na wat verliezen gehad te hebben. Terugkeer naar Willebroek en met de trein terug naar Boechout. Terwijl ik in Boechout op wacht was voor het kantonnement van de generaal, kwam 's morgens na het gevecht in Kapellen-op-de-Bos een generaal tot bij mij, ik herkende hem, 't was Z.M. de koning Albert die mij uitleg vroeg over hetgene daags voordien gebeurd was. Van Boechout zijn wij met de trein tot tegen Lokeren geweest, daar werden dan wachten uitgezet. Plots moesten wij naar Dendermonde gaan waar de Duitsers juist verslagen waren. In een weverij op de balen wol geslapen tegen de brug van de Schelde. De stad was geheel in as gestoken. Vandaar naar Zele getrokken waar wij de trein tot in Walheim genomen hebben. Vandaar zijn wij opgetrokken naar Temse, Hofstade, Weerde waar wij vooruitgegaan zijn in de richting van Brussel. Toen wij op het punt stonden stormloop te doen moesten wij achteruit trekken tot aan de spoorweg van Mechelen-Brussel waar wij de nacht doorgebracht hebben onder een plassende regen, allen waren nat tot op het vel. Dan terugtrekken tot in Boom waar ik een telegram naar huis gestuurd heb. Dan zijn wij in Mechelen geweest, grote wachten uitgezet in Heist-op-de-Berg, Hombeek, tegen Rumst waar juist toen ik en Oscar Samijn, een Oostendenaar, de wacht stonden er een Duitse parlementair afkwam tot op 200 m. van ons. Hij kwam voorop met een Belgische officier van het 2de Lanciers welke krijgsgevangen was, deze vroeg om de kommandant te spreken. Deze kwam af en de Duitser werd geblinddoekt en per auto door onze liniën getrokken naar Antwerpen. 's Anderendaags is hij teruggekomen, de chauffeur was moeten in hun linies blijven en deze was de plaat gepoetst toen zijn auto terugkwam.

Vandaar afgelost en door Mechelen naar Leest en Heffen getrokken waar wij 2 dagen gebleven zijn. Toen almeteens de zondag de 16de binst de hoogmis de obussen in Mechelen vielen, de mensen uit de stad kwamen 't land ingevlucht, 't was pijnlijk om zien.

- 17 sept. Gevechten rond Mechelen vóór Antwerpen. Van Heffen zijn wij naar Walem getrokken waar ik 2 Belgen en 1 Duitser heb zien fusilleren.
- tot De forten van Walem, Sint-Kathelijne-Waver, Willebroek begonnen te schieten. Er waren gevechten vóór de stad Mechelen. Wij rukten voor het fort van
- 7 oct. Walem dat reeds fel beschoten werd door de vijandelijke stukken van 380 en 340 ; daar heb ik een schrikkelijke slachting bijgewoond. Van Damme van Nieuwpoort is daar erg gewond, achteruitgetrokken tot aan de Nete. Daar hebben wij de veel gekwetsten en 1 dode (de fourrier Verwarde) afgelost en naar Waarloos getrokken, van daar naar Rumst langs de Nete en de Rupel, daar heb ik de wijn eens goed laten smaken en de biscuits uit de winkels, want wij hadden niets anders te eten. Terug langs de Nete bij Walem getrokken. Dan weer naar Waarloos waar de mannen van de klas 14 loopgrachten aan 't maken waren, toen almeteens de Duitsers daar in schoten, 't was verschrikkelijk om zien. Velen waren daargebleven, die mannen waren nog in burger, er waren er met een piotte-muts alleen, andere met een soldate broek of vest alleen. Allen waren op de vlucht. Voor eten mochten wij weer op den buik trommelen want de koks hadden het eten niet kunnen brengen en hadden het uitgegoten. Vandaar terug naar Rumst al een grote omweg te hebben gemaakt langs Kontich-kazernen, vandaar zijn wij naar Kontich getrokken, daar overnacht en dan moeten versterking gaan geven voor het 1ste Linie bij Lier, vanwaar wij seffens teruggekeerd zijn. In de loopgrachten gezeten tussen Waarloos en Duffel toen het bevel kwam achteruit te trekken ; de vijand was door Duffel gekomen. Verzameling van het regiment in Kontich waar wij beschoten waren, vandaar opmars naar Hemiksem, meer lopen dan gaan, daar kwam ik bij Jef Godderis welke van Duffel kwam en tewege was te overnachten in Hemiksem maar de vijand was te rap achter onze hielen, wij trokken de Schelde over en als allen erover waren vloog de brug in de lucht, van daar gaan vernachten in Zwijnaarde.
- 's Anderendaags vandaar naar Sint-Niklaas waar wij ons voor de statie op de blote stenen in slaap vielen van vermoeidheid, tot wij in een trein gestoken werden die naar men ons zegde naar Oostende voerde. Ik herleefde, want de gedachte van de geliefde wezens te zien was te groot.
- 8 oct. Aankomst rond 9 uur in Oostende waar wij in 't Bosje verzameld hebben. De eerste kennis welke ik zag was Francis Muylle, dan Pieter Van Hove, Térèse Rubbens. Om 12.30 u. vertrek naar Vlissegem waar mijn ouders en tante Renilde en Delphina reeds waren ; gaan kantoneren in een hofstee.
- 9 oct. In dezelfde plaats, weerzien met mijn allerliefste Lucie en zuster Maria, mijn geluk was niet te beschrijven.
- 10 oct. Daar nog.
- 11 oct. Vertrek naar Leffinge, aankomst rond 1 u., gelogeerd bij L. Lamote. Goed onthaal.
- 12 oct. 's Morgens bezoek van mijn broer en zuster. 's Namiddags naar huis getrokken waar ik weer Lucie zag. Het afscheid was maar pijnlijk.
- 13 oct. 's Morgens om 4 u. vertrek naar Eernegem.
- 14 oct. Loopgraven gemaakt in Eernegem.
- 15 oct. Plotseling vertrek naar Schoorbakke, gecantonneerd inde Grote Hemme.

- 16 oct. Voorwacht tussen Schore en Leke. Aankomst van de eerste Duitse patrouilles.
- 17 oct. Afgelost en loopgraven gemaakt aan de Grote Hemme.
- 18 oct. Daar erg beschoten geweest : 4 doden en 7 gekwetsten.
- 19 oct. Naar den IJzer getrokken, links van de briekerie van Schoorbakke naar Sint-Joris op. Zo een slachting is niet te beschrijven. Vele doden en gekwetsten : Heb mijn kozijn Odiel Godderis gezien.
- 20-22 oct. Aan den IJzer en dit altijd zonder geravitailleerd te worden.
- 24 oct. Het "sauve qui peut" wordt geroepen. Ik heb meer dan 2 uren op handen en voeten gekropen om geen krijgsgevangen genomen te worden ; vooraleer de Beverdijk over te steken ben ik tot 's avonds bij mannen van het 25ste Linie regiment gevallen. Tegen den avond de vaart overgetrokken tussen de steenweg van Ramskapelle en deze van Sint-Joris.
- 25 oct. In de loopgraven achter te Beverdijk ; terugkomst in mijn compagnie.
- 26 oct. Voorwacht dicht bij het Oosthof.
- 27 oct. Achteruitgetrokken tot achter de spoorweg van Nieuwpoort-Diksmuide aan het station van Ramskapelle. Het order komt om naar Veurne op te trekken. Wij dachten dat er betere dagen gingen komen maar als de mannen van 't regiment wat verzameld waren trokken wij terug naar de spoorweg tussen Ramskapelle en Pervijze.
- 28 oct. Afgelost en gekantoneerd in 't klein Noordhof.
- 29 oct. Terug naar de spoorweg op dezelfde plaats. 's Morgens om 7 u. doen de Fransen een stormloop voor Pervijze. Hevige beschieting van onze stellingen.
- 30 oct. Afgelost door het 6de Linieregiment en vertrek naar Koksijde-Bad. Wij geleken op geen mensen meer. Charles Haest gezien.
- 31 oct. In Koksijde-Bad in rust om het regiment te verzamelen. Nog 30 mannen van de compagnie blijven over. Hier verneem ik door Charles Haest dat René Gesquière in Veurne is ; veel moed, daar mijne lieve Lucie te vinden, maar 't is mis.
- 1 nov. Aankomst van 60 mannen ; het 23ste is afgeschaft en ik ga over naar 2/II van het 3de. Door Paul De Wijse en Henri Titeca verneem ik dat René Gesquière en Camiel Tratsaert Frankrijk ingetrokken zijn. Bezoek naar De Panne bij Emile De Wijse en Aug. Decan.
- 2 nov. 's Avonds vertrek naar de loopgraven aan de spoorweg aan Ramskapelle station. Het dorp is bijna geheel plat geschoeten, vele Duitse lijken en Franse negers liggen daar op 't slagveld. Ik was op het eerste ogenblik verschrikt die zwarten te zien. Alles is onder water gezet ; de voorwacht opgetrokken aan de brug niet ver van de kruisweg van Nieuwpoort-Sint Joris en Ramskapelle. Slachting van een varken.
- 3 nov. en Afgelost en in Wulpen gekantonneerd bij de brug.
- 4 nov.
- 5 nov. Terug naar de spoorweg voor 2 dagen en dan 2 dagen rust tot den 8ste december. Wat kabalje.
- 8 dec. Afgelost door de 2de Divisie en voor 14 dagen in rust naar De Panne. Dan het 9de Linieregiment afgelost aan het station van Booitshoeke. Hevig beschoten bij onze aankomst. Dan weer de dienst zoals vroeger : 2 dagen lijn en 2 dagen rust. Ons kantonnement was in Wulpen bij Vermeersch, de verbrande hofstede.

(vervolgt)

MESSIRE LODOVICO GUICCIARDINI

Ten tijde van het bestuur van de Hertog van Alva vertoefde Lodovico Guicciardini (Florence 1523 - Antwerpen 1589), Italiaans diplomaat en schrijver, in de Nederlanden als gezant van de Medici. Hij is bekend geworden om zijn "Descrittione ... di tutti i Paesi Bassi" (1567), een meesterlijke beschrijving van de Nederlanden omstreeks het midden van de 16e eeuw. Deze waardevolle bron bevat uitvoerige plaatsbeschrijvingen en is in dat opzicht een voorbeeld geweest voor tal van latere stadsgeschiedenissen. Uit de veelvuldige herdrukken (33 uitgaven in één eeuw) en vertalingen (o.a. in het Nederlands en in het Latijn) blijkt duidelijk de belangrijkheid van het werk, dat hij zelf illustreerde met knappe kaarten. R.H. Touwaide bestudeerde "Les éditions belges de la Description des Pays-Bas par Lodovico Guicciardini. Analyse iconographique et typographique", in : "De Gulden Passer. Bulletin van de "Vereeniging der Antwerpsche Bibliophielen", jg. 43 (1965), blz. 135-148 ; jg. 48 (1970), blz. 40-57, 58-83 ; jg. 49 (1971), blz. 29-48, 49-62.

Wie was L. Guicciardini ? Over bepaalde episoden van zijn leven blijkt in het geheel niets bekend te zijn. Dezelfde R.H. Touwaide heeft onlangs op basis van een uitgebreid en grondig archiefonderzoek de biografie van Guicciardini als het ware gerestaureerd in zijn boek "Messire Lodovico Guicciardini. Gentilhomme Florentin", gepubliceerd in 1975 door uitgeverij De Graaf te Nieuwkoop (Nederland) ; het boek telt 129 bladzijden + 43 illustraties en kost 50 gulden. Het is zijnverdiensstedat hij, zover de schaarse gegevens het toelieten, ons althans het optimum aan preciese kennis over Guicciardini heeft verschaft. Al met al ziet het er naar uit dat Guicciardini voor ons nooit veel meer zal worden dan de schrijver van de "Descrittione ... di tutti i Paesi Bassi". Men mag aannemen dat hij nooit aandacht zou hebben gekregen als hij niet de auteur van dit kapitale werk was geweest. Touwaide's levensbeschrijving bevat eveneens de bibliografie van L. Guicciardini's werken, de inhoudsopgave van de 48 brieven, die van hem bewaard gebleven zijn plus de vrije vertaling van 9 daarvan, die onuitgegeven zijn. Te Amsterdam verscheen in 1968, in de serie "Herleefd verleden", een facsimile-uitgave van de eerste Nederlandse vertaling uit 1612 met een inleiding van H.H. Zwager. Drukker en prijs zijn mij niet bekend. Wellicht rest in de boekhandel nog een exemplaar ? Want

"Guicciardini is de eerste geweest die de zeventien Nederlanden (benevens Luik en Aken) uitvoerig en op verantwoorde wijze beschreven heeft. (...) Van alle Nederlandse landen en steden gaf hij een kenschets. Zijn brede belangstelling betrof zowel economische en staatkundige zaken als wetenschap en kunst, vooral schilderkunst. Ook taalkundige verhoudingen interesseerden hem : van ieder gewest ging hij na welke de landstaal was, welke streek-talen er gesproken werden en hoe het stond met de kennis van de naburige talen. Voor de verschillen in volksaard had hij een open oog. (...). Zo getuigt Guicciardini's boek van grote kennis en veel begrip ; tevens ademt het warmte en sympathie voor het land van zijn keuze".

Aldus de biblioloog H. de la Fontaine Verwey in zijn opstel "De geschiedenis van Guicciardini's Beschrijving der Nederlanden", verschenen in de reeks : Uit de Wereld van het Boek. Deel II : Drukkers, Liefhebbers en Piraten in de Zeventiende Eeuw (Amsterdam, Nico Israël, 1976), blz. 9-31.

Emiel SMISSAERT

Miskend ...

Het doet soms nogal "cliché" aan te spreken over het "miskend zijn" van een kunstenaar. Meestal heeft dat dan wel zijn redens, en die zijn niet altijd de spreekwoordelijk "bescheidenheid des meesters" zoals belanghebbenden het wel eens willen laten overkomen.

Het oeuvre van de marineschilder Louis ROYON, die men toch moeilijk een "bescheiden mens" kan noemen, lijkt me echter zo enorm hoogstaand, zo persoonlijk en vol kwaliteiten, dat het er bij mij niet inkan dat hij danig door museummensen en kunsthistorici werd verwaarloosd. Lat wel : ROYON heeft wel dégelijk zijn bewonderaars (waar ik mezelf 100 % toe reken), maar deze zijn helaas al te zeer beperkt tot maritieme kringen. Ware ROYON een Engelsman geweest, de amateurs in het buitenland liepen storm voor zijn doeken. Ik zou zelfs zover gaan te stellen dat ROYON samen met C. ADAM de enigste 20ste eeuwse kunstenaars in ons land zijn die de titel van "marineschilder" ten volle verdienen.

De zee, de schepen en een groot stuk heimwee naar de zeilvaart ...

Daarmee zou Louis ROYON een boeiend leven en een machtig oeuvre opbouwen.

Voorbestemd ?

Inderdaad ! Was Louis ROYON bij wijze van spreken niet voorbestemd om zee en kunst met elkaar te verenigen ? Een blik op de familiestamboom ROYON (1) maakt ons direct al duidelijk dat Louis als het ware een kind van het water en de kunst moest worden. Een 18e eeuwse voorvader van Louis, Jacques ROYON, was brouwer in het Noordfranse Bourbourg. Diens zoon Jacques-François (1734-1810) kwam tijdens de Franse periode naar Oostende. Hij had niet minder dan 17 kinderen. Daarvan werden er 3 scheepvaartkapitein : Guillaume-Jacques (1768-1852), Gérard-Jacques (1772-1857) en Pascal-Jean (1782-1864).

Tussen de nakomelingen van Guillaume vinden we de schilderes Euphrosine BEERNAERT terug (2). Guillaume's echtgenote was een HAMMAN, nauw verwant met de kunstschilders van die naam (3).

Louis was echter een achterkleinkind van Gérard-Jacques ROYON. Louis' grootouders waren Louis-Antoine ROYON (°Oostende, 26 september 1809 - + Mariakerke, 18 oktober 1866) en Marie-Philippine-Louise HERTOGHE (1818-1861), eerst kruideniers, vanaf 1856 uitbaters van de oesterputten en restaurant "Pavillon du Rhin" op de Zeedijk (4). De zee, de kunst en de handel waren dus de dingen waarmee Louis ROYON opgroeide.

Data in het leven van Louis ROYON

1882 : 1 juli ; geboorte van Louis-Eugène-Marie-Joseph ROYON te Oostende-Mariakerke als zoon van Alfred ROYON & Josephine KREMER. Alfred hield in de Breidelstraat een winkel van wijnen en sterke dranken open.

Louis' oudste zuster Sibylle (1875-1954) huwde de gekend Brugse beeldhouwer Gustaaf PICKERY (1862-1921). Een jongere zuster, Lucie (1886-1940), was een niet onverdienstelijke amateurschilderes.

--- : Onderwijs in diverse kostscholen te Geraardsbergen en Brugge. Louis heeft moeite om er zich aan te passen.

1897 : Monstert aan op de duitse driemaster "APOLLO". Met dat schip een eerste wereldreis : Kaap de Goede Hoop, Kaap Hoorn.
ROYON schildert het portret van de "APOLLO" in zijn scheepskoffer.

1898 : Reis naar Chili op de driemastbark "CRAIGISLA". Wordt luitenant ter lange omvaart.

1900 : 2 Congreizen op de "S.S. Bruxellesville"

- 1904 : Prentkaart "VINSËT SPIRITUEUX ALFRED ROYON-KREMER
OSTENDE RUE DE LA BRIDE"
de kaart stelt een pentekening van ROYON voor : een stoomschip, getekend en
gedateerd LS ROYON 30/6/04.
- 1907 : Wordt luitenant op de Oostende-Doverlijn
ROYON woont in de Hofstraat.
- 1908 : 5 november ; ROYON is medestichter van de "Cercle Artistique", opgericht ten
huize van Jan DE CLERCK.
Andere leden waren E.A. GERBOSCH, Madeleine DE PAPE, Louis BOEL, Oscar CORNU,
Emile SPILLIAERT, Maurice DESFORGES, Oscar DE CLERCK, Karel DE KESEL, Lucie
ROYON & architect FOBERT.
- 1909 : 11-25 april ; 2e Salon van de Cercle Artistique in het Oostends Kursaal. Samen
met M. DE PAPE en J. DE BROCK is ROYON commissaris van het Salon. E.A. GERBOSCH
nam het secretariaat waar.

In deze periode ontstaan vele pentekeningen.

- 1914-18 : ROYON is in LE HAVRE. Hij voert er het bevel over "LE GRAND REMORQUEUR".
Later zou hij zijn memoires over deze tijd publiceren.
Ontvangt het Maritiem Oorlogskruis ; werkt na de oorlog terug op de Oostende-
Doverlijn.
- 1920 : Met de "ILE DE SUMATRA" naar Skandinavië ; daarna een reis naar New York en de
Rio Plata met de "S.S. SIERRA ROYA". Geraakt er verzeild in een muiterij die
hij weet te bedwingen.
Tentoonstelling Galerij DE CHENNE, Guldenvlieslaan 50 te Brussel : pentekeningen,
aquarellen, pastels en olieverven. De prijzen varieerden van 75 Fr. (voor een
kleine pentekening) tot 1.500 Fr. voor grote olieverven.
- 1921 : ROYON beslist het varen om-den-brode op te geven en zich volledig aan zijn lief-
hebberijen (schilderen en varen) te wijden. Atelier : Middaglijnstraat 17 te
Brussel. Hij vervult talrijke opdrachten voor grote compagnieën als de "RED
STAR LINE" en de "COMPAGNIE MARITIME BELGE" (affiches, menus, kalenders, brief-
hoofden, uurtabellen ... doorgaans gedrukt bij E. STOCKMANS & Cie te Antwerpen).
- 1922 : Met de "ELISABETHVILLE" naar Dakar, Konakry, Grand Bassam, Banana, Boma, Ma-
tadi, Thysville, Kinshasa, Sta. Cruz & Casablanca.

Noten : (vervolgt)

N.HOSTYN

- (1) : N. HOSTYN, De familie ROYON & hun aanverwanten. Een familiekundig overzicht,
in 't V.V.F.-streepje, 10, 2, april 1980 ev. nrs.
- (2) : N. HOSTYN, Beernaert, Euphrosine, in Nationaal Biografisch Woordenboek, 8,
Brussel, 1979.
N. HOSTYN, Vergeten Oostendse schilders - V : Euphrosine Beernaert, in De Plate,
december 1978 & januari 1979.
- (3) : N. HOSTYN, De familie HAMMAN & hun aanverwanten. Een familiekundig overzicht,
in 't V.V.F.-streepje, 9, 1-6, 1979 & 10, 1, 1980.
N. HOSTYN, Kunstschilder Edouard HAMMAN, in Ostendiana III, Oostende, 1978.
- (4) : R. HALEWYCK & N. HOSTYN, Oostends Oesterboek, Oostende, 1978, p. 39 ev &
foto 12.

OPROEP VANWEGE DE RIJKSUNIVERSITEIT TE GENT AAN HAAR OUD-STUDENTEN TE OOSTENDE EN
OMGEVING

"Wie wil meewerken aan de verdere ontwikkeling van onderwijs en wetenschap, kan en mag niet blind blijven voor hetgeen de geschiedenis leert. uit het verleden kunnen immers - via het heden - bouwstenen aangedragen worden voor de toekomst. Zo bevat ook het Archief van de Rijksuniversiteit Gent heel wat tastbare bewijzen van de diverse pogingen, die tijdens de voorbije anderhalve eeuw - met wisselend succes - zijn aangewend tot verbetering en uitbreiding van het universitair onderwijs". Aldus Prof. Karel De Clerck in zijn "Woord vooraf" tot de uitgave van de "Inventaris van het Archief van de Rijksuniversiteit Gent (1817-1975)". Samengesteld door A.M. Simon-Van der Meersch werd het werk gepubliceerd te Brussel in 1978 door de vereniging "Archief- en Bibliotheekwezen in België" in haar reeks "Inventarissen", nummer 9. Deze inventaris is, benevens een bekendmaking van het archiefbezit, een aansporing tot vervollediging van het archief, want er mag aangenomen worden dat menige zolder, kelder of kast in Vlaanderen, ook te Oostende (vooral bij oud-professoren en oud-studenten) nog herinneringen bevat aan de Gentse alma mater. Brieven, tijdschriften, boeken, cursussen, foto's, affiches, notulen, enz. uit het verre of nabije verleden van de R.U.G. zijn steeds welkom op volgend adres : "Archief van de Rijksuniversiteit Gent", Baertsoenkaai 3, 9000 GENT.

E. SMISSAERT

DE OOSTENDSE PERIODIEKE PERS, AANWEZIG IN DE UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK TE GENT

Daar het pers-dokument een steeds belangrijker plaats inneemt in het historisch onderzoek, zijn inventarissen voorzeker zeer nuttig. De tweede, sterk vermeerderde uitgave van de "Inventaris van nieuws-, vak- en kiesbladen" (Gent, 1977) ontsluit nog beter de collecties van de Gentse Universiteitsbibliotheek rijk aan dergelijke periodieke bladen. In 1968 verscheen het "Repertorium van de pers in West-Vlaanderen, 1807-1914" door H. Degraer, W. Maervoet, F. Martens, F. Simon en A.M. Simon-Van der Meersch bij uitgeverij Nauwelaerts te Leuven en opgenomen in de reeks van het Inter-universitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis, bijdrage nr. 48. In laatstgenoemde publikatie is de Oostendse pers uit de negentiende eeuw, althans wat er van overblijft, beschreven per depot. Fragmenten uit de Gentse Universiteitsbibliotheek kunnen de rijke verzamelingen van de Oostendse Stadbibliotheek vervolledigen. Moge deze wenk leiden tot vele schenkingen van collecties over vervolledigingen, hoe miniem ook, want, zoals F. Van der Haeghen puntig schreef in de vorige eeuw :

"Ne détruisez jamais un document imprimé ou écrit quelqu'insignifiant qu'il soit. Après sept ans, il vous intéressera. Après une nouvelle période de sept ans, vous le jugerez tout à fait utile à conserver. Vingt ans plus tard, il rendra service ; il aura acquis de la valeur. En moins d'un siècle il deviendra précieux.

Ce qui, considéré isolément, est sans valeur, acquiert par relation un prix considérable ; c'est le zéro placé à la suite d'un autre chiffre".

E. SMISSAERT

Omtrent Piet Heyn ...

Een der merkwaardige figuren uit de zee-geschiedenis is de Nederlandse vlootvoogd Piet Heyn (1577-1629). Het vermaardste feit uit zijn roemrijke loopbaan is de verovering van de Spaanse zilvervloot bij en in de Baai van Matanzas (ten oosten van Havana op het eiland Cuba) op 8 - 9 september 1628, waarbij een buit ter waarde van circa 12 miljoen gulden hem in handen viel. De herinnering aan dit gebeuren, dat steeds bij uitstek tot de verbeelding der massa heeft gesproken, is vereeuwigd in het bekende volksliedje.

In de loop der jaren had de zedelijk hoogstaande vlootleider van de West-Indische Compagnie de reputatie verworven een uitstekend strateeg en kundig organisator te zijn. Niet zonder reden braken Stadhouders en Staten dan ook in 1629 met de traditie der adellijke opperbevelhebbers door de eenvoudige ex-schipper als luitenant-admiraal van Holland en West-Friesland aan het hoofd te stellen van de ganse zeemacht der Republiek. Hij heeft de zo nodige marine-reorganisatie niet meer ter hand kunnen nemen, want reeds drie maanden later sneuvelde hij bij Dungeness op 18 juni 1629 in een gevecht tegen kapers uit Oostende ...

Een degelijke en uitvoerige studie over dit alles biedt het boek Piet Heyn en de Zilvervloot. Bescheiden uit Nederlandsche en Spaansche archieven bijeenverzameld en uitgegeven door S.P. L'Honoré Naber en Irene A. Wright. Utrecht, Kemink en Zoon, 1928 (Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht. 3e serie, nr. 53). Er wordt in de inleiding terloops even melding gemaakt van onze stad. Piet Heyn drong in mei 1629 (dus kort voor zijn dood) bij de Staten-Generaal erop aan dat hij "... een paar op den vijand veroverde scheepjes van Oostende wenschte te zien uitgerust, om als "bedriegertjes op zee" te worden gebruikt ...". Nog op 7 juni, elf dagen voor hij sneuvelde, richtte hij vanuit zee bij Oostende een schrijven aan de Staten-Generaal (o.c., blz. CLXVI en CLXVII).

Wie meer wil te weten komen over de Oostendse kapers, wordt verwezen naar de studie hierover van Walter Debrock.

E. SMISSAERT

Een mooie bundel verzen over en voor kinderen.

Karel Jonckheere, geboren te Oostende in 1906, was tot voor enkele jaren hogere ambtenaar bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur (sector : Nederlandse Cultuur) en belast met literaire propaganda in het buitenland, taak die hij voortreffelijk heeft vervuld. Naast tientallen verhalen, reisboeken, novellen en vele gedichten ook samensteller van talrijke bloemlezingen, waaronder het "Groot verzenboek voor al wie jong van hart is", bekroond met de Bronzen Legpenning van de Plantijn Moretus prijs 1978 en met een eervolle vermelding als "Schönste Bücher aus aller Welt" 1979 in Leipzig (D.D.R.). Fraai uitgegeven door Lannoo te Tielt zijn omslagontwerp en illustraties van Ph. Boxy ; dit verzenboek telt 496 bladzijden met 75 fijnzinnige etsen en is voorzien van een naamregister en een register op de beginletter ; gebonden kost het 850 frank. Deze thematische bloemlezing van vierhonderd gedichten uit de Noord- en Zuidnederlandse poëzie, van de middeleeuwen tot vandaag, heeft als onderwerp het kind, ter gelegenheid van het voorbije "Jaar van het Kind" 1979. Voor ouderen en jongeren, voor mensen met goede smaak bestemd !

E. SMISSAERT

DE SINT-JORISGILDE TE OOSTENDE

De Sint-Jorisgilde hoort samen met de Sint-Sebastiaansgilde tot de oudste schuttersgilden van de stad. Wij vinden ze beide terug in de 15e en 16e eeuwse stadsrekeningen die op het A.R.A. te Brussel worden bewaard.

De Sint-Jorisgilde kende zelfs tijdens de 15e eeuw een groter aantal leden dan de Sint-Sebastiaansgilde. In de stadsrekening van 1403-1404 staat vermeld ; "Item als die van Sinte Jorisgilde haren papegay scoten ghegheven 25 lb. par.". De Sint-Sebastiaansgilde kreeg voor haar schuttersfeest slechts 15 lb. par. toegewezen. In de 16e eeuw veranderde de situatie. De gilde van Sint-Sebastiaan won aan belang, de Sint-Jorisgilde boerde achteruit. Tijdens de beroerde jaren, eind 16e-begin 17e eeuw is er natuurlijk geen sprake meer van hun festiviteiten.

De Sint-Sebastiaansgilde duikt weer op in de stadsrekeningen van 1614-1615. Van het bestaan van de Sint-Jorisgilde wordt er, naar mijn annotaties, geen gewag gemaakt.

Ten titel van inlichting enkele vb. van financiële tussenkomst van stadswege ten bate van bestaande gilden of ambachten. In 1664 wordt het bestaan vermeld van de gilde van Sint-Sebastiaan, van Sint-Hubrecht en van de "Rhetorique".

In 1676 wordt een nieuwe schuttersgilde opgericht, de gilde van Sint-Andries en Sint-Barbara.

In 1678-1679 komt de Sint-Yvogilde er nog bij. Van het bestaan van de Sint-Jorisgilde is er geen spoor terug te vinden.

In de eerste 30 jaren van de 18e eeuw komen er in de rekeningen wel presentwijnen voor geschonken aan de Sint-Sebastiaansgilde, aan de Sint-Andries- en Sint-Barbaragilde en aan de gilde "van de busse". Deze laatste zou de Sint-Jorisgilde kunnen zijn, zekerheid daaromtrent is er niet. Vermits de stadskas er in 1731-1732 niet schitterend voor stond besloot het magistratuur geen presentwijnen meer uit te schenken o.m. voor de drie gilden. Deze zijn niet bij name opgenoemd. Ik vermoed dat dit de Sint-Sebastiaansgilde is, de Sint-Andreas en Sint-Barbaragilde en de gilde van de Rhetorique of de gilde van de busse of de Sint-Jorisgilde, zo die toen bestond.

Alle gilden werden tijdens de Franse bezetting opgedoekt.

Wat de Sint-Jorisgilde betreft, deze werd opnieuw opgericht op 17 juli 1854. Als vergaderzaal had deze maatschappij het "Hotel St. Denis" in de Kappellestraat. De Sint-Jorisgilde kreeg in 1890 bij haar 35 jarig bestaan de titel "Kon. Maatschappij" toegewezen en gaf zich zelf een nieuw vaandel.

Op 2 oktober 1954 tenslotte vierde de gilde haar 100 jarig bestaan. En heeft haar lokaal in "Armenonville" in het Bosje.

Duidelijke bewijzen van het bestaan van de Sint-Jorisgilde tijdens de 18e eeuw kan ik uit mijn persoonlijke aantekeningen niet halen. Misschien is er hiervan een spoor terug te vinden in de inventaris van het "Fort Napoléon" of bij het bestuur van de gilde.

Daniel PARASLJN

ROUWBEKLAG

Het is met droefheid dat wij het overlijden op 30 november j.l. hebben vernomen van een onzer trouwste leden, de heer Nicolaus VAN BEIRS. Hij was sinds vele jaren lid van "De Plate" en was geregeld op de verschillende activiteiten aanwezig. Hij was een minnelijk mens, eerder teruggetrokken, een stille werker die grote belangstelling had voor het verleden van zijn stad.

In naam van "De Plate" bieden wij aan de familie onze oprechtste gevoelens van rouwbetuiging aan.

August VAN ISEGHEM

INDEX 1980

Degenen die hun tijdschrift "De Plate 1980" geregeld wensen te raadplegen hebben zeker de Index 1980 nodig. Dit register werd zoals vorig jaar opgemaakt door Emiel SMIS-SAERT, die dat op vakkundige wijze samengesteld heeft. Wie wenst in te tekenen op deze Index gelieve 100 Fr. te storten met vermelding "INDEX 1980" op rekening nr. 750-9109554-54 van "De Plate" v.z.w. Oostende.

O.V.

KALENDER 1981

Onze leden die dit nummer ontvangen vonden hierbij een kalender 1981 aangeboden door de Oostendse Drukkerij "Sneldruk". Zoals u zelf kunt vaststellen is dit een mooie gift van de uitgeverij aan De Plate geworden. Men ziet op de 13 oude prentkaarten die hierin gereproduceerd werden de verschillende stadswijken van Oostende in de jaren 1900. Wij hopen dat onze leden met deze kalender aangenaam zullen verrast zijn en bedanken hierbij de drukker voor dit mooi gebaar.

O.V.

JAARLIJKSE VEILING

De jaarlijkse veiling van "De Plate" gaat door op donderdag 29 januari 1981. Al wie stukken i.v.m. Oostende of de kuststreek wil geveild zien, gelieve dit vóór 20 januari kenbaar te maken aan O. VILAIN, Rogierlaan, 38, bus 11, 8400 OOSTENDE.

Komen enkel voor veiling in aanmerking : boeken, tijdschriften, affiches, programma's, catalogussen, plannen en gravures. Breekbare voorwerpen (zoals borden, plannen achter gals, e.d.) worden niet meer geveild, tenzij op verantwoordelijkheid van de eigenaar, die ze de avond zelf dient mede te brengen. Afrekening gebeurt de avond zelf met de verkopers.

Het spreekt vanzelf dat om tot de veiling toegelaten te worden met in het bezit moet zijn van een lidkaart 1981.

O.V.

ZEELITERATUUR

D.w.z. : Proza en poëzie geïnspireerd door de zee en de ervaringen van de mens als zeevaarder, hetzij beroepshalve, hetzij uit onbewuste drang. Kenmerkend thema is daarbij de nimmer aflatende krachtmeting met de elementen. De zeevaart is daarom van de oudste tijden af gezien als uitdaging en beproeving in de volste zin van het woord. Vooral in Nederland en bij ons (en iets minder in Engeland) is de taal nog steeds rijk aan geheel of half herkenbare uitdrukkingen ontleend aan de zeevaart en het gedragspatroon van de zeevaarder. De elementaire menselijke reacties op het uitvaren, de overtocht en het binnelopen van de haven-van-bestemming zijn in ruim 2000 jaar in essentie gelijk gebleven. Soms wordt zee-poëzie verbonden aan ballingschap (de Odyssee), de Christelijke traditie van de pelgrimstocht of de boetedoening (vgl. The Ancient Mariner), de Wanderlust (Sindbad de Zeevaarder), de ridderlijke of niet zo ridderlijke vrijbuitერი (Jean Bart, kapitein Nemo), de loyale dienst van vorst en vaderland (Hornblower), het eenvoudige werk op de wateren (Hollands Glorie). De zee, en zij die daar op varen, zijn dan ook niet meer weg te denken uit het panorama der moderne wereldliteratuur. Voor een degelijk en uitgebreid overzicht raadplege men het trefwoord "zeeliteratuur" door A.G.H. Bachrach in de "Moderne Encyclopedie der Wereldliteratuur", deel IX (Gent 1977), blz. 452-455 (met bibliografie), waaruit excerpten in deze bijdrage voorkomen.

GUIDO GEZELLE EN OOSTENDE

Och, zeetje van Oostende
gegroet zijt gij
met Nieuwjaar
en laat tot 's werelds ende
mij loopen langs
uw waterhaar !

Zij 't iedereen geweten,
't zij waar gij ook
uw golven giet
geen mate en kan 't gemeten
hoe geren, zeetje
het volk U ziet.

De winden mogen snoeren
de dood mag in
de diepten het
belonken en beloeren,
't vertrouwt op U
zijn vissersnet.

En levende, of vergaande,
met luider stemme
en altegaar,
ze roept het, rechterstaande
U, zeetje een za-
lig Nieuwjaar.

Kortrijk, 27-12-1896.

(1) Deze Nieuwjaarswens verscheen in "De Zeewacht", 1ste jg,
nr 5, werd ons door Robert DEMAEGDT overgemaakt.

G. GEZELLE

NIEUWJAARWENSEN

Weer is er een jaar voorbij met goede en wellicht ook slechte herinneringen. Het is voor mij, zoals waarschijnlijk voor de meeste van onze leden, een jaar dat zeer vlug voorbijgegaan is, zodat men diep moet nadenken om te weten welke de belangrijkste feiten van 1980 geweest zijn. Voor "De Plate" is het een normaal jaartje geweest zonder hoogte- noch dieptepunten. Wel kunnen wij ons verheugen in het steeds groeiend aantal leden, wat bewijst dat "De Plate" een der meest noodzakelijke verenigingen voor onze leefgemeenschap is. Intussen start ons tijdschrift met zijn tiende jaargang. Hier past het wel in herinnering te brengen dat het dank zij J. Klausning is dat 10 jaar geleden de eerste nummers van "De Plate" het licht zagen. Mag ik aan alle leden van "De Plate" en hun dierbare familie een voorspoedig en gelukkig Nieuwjaar toewensen en hopen dat 1981 voor Oostende en "De Plate" een voorspoedig heemkundig jaar mag worden.

August VAN ISEGHEM
Voorzitter "De Plate"

TEKSTOVERNAMES UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen